

16
G. 76. num. 22.

1778, 3

17

IOANNIS DIETERICI MELLMANN D.

IVRIVM ANTECESSORIS ET ACADEMIAE KILONIENSIS

H. T.

PRORECTORIS

ADITIALIS ORATIO

DE

DECISIONE CAVSARVM
EX LEGIBVS AEQVI
ATQVE BONI

A. D. IV. APRILIS CIO IDCC LXXVIII

IN

TEMPLO ACADEMICO

RECITATA.

KILONII ET HAMBVRGI APVD BOHNIUM,

LITTERIS MICH. FRIDER. BARTSCHII
ACAD. TYPOGR.

2. 18. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

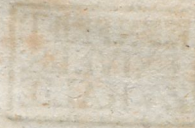
JOHANNES HENNING

1718

CITIZEN OF

1718

1718

REVERENDISSIMO

ATQVE

ILLVSTRISSIMO DOMINO

DOMINO

WOLFF A BLOME

DYNASTAE IN SALTZAV BAHRENFLEET

CET.

AVGVSTISSIMI AC POTENTISSIMI
REGIS DANIAE, NORWAGIAE,

CET.

MINISTRO STATUS INTIMO ET REGIO
CVBICVLARIO

ECCLESIAE CATHEDRALIS LVBECENSIS
CANONICO, ORDINVM

SANCTI IOANNIS BAPTISTAE HIEROSOLY-
MITANI ET DANEBROGICI

EQVITI.

DOMINO MEO GRATIOSISSIMO.

VIRI ILLVSTRISSIMI ATQVE ILLVSTRES,
IN HIS
MAGNIFICE PROCANCELLARIE,
EXPRORECTOR ACADEMIAE MAGNIFICE,
VIRI DIVINAE HVMANAEQVE SAPIENTIAE
CONSULTISSIMI,
HOSPITES ET COMMILITONES GENEROSISSIMI,
NOBILISSIMI, HVMANISSIMI.

Si suauitatis sensu sese captos sentiunt homines, cum spectandis aliorum periculis felicitatis propriae admoneantur; si ideo suaue est procul audire belli tumultus, vel naues maris tempestate laborantes secure e terra videre propterea scilicet, quod securitatis & quietis propriae conscientia ex alienis malis magnum capit incrementum: iucundum sane pacis amantibus, AUDITORES, sit, necesse est, reipublicae cuiuscunque administrationem, in qua multa pugnancia, incerta, ambigua sint, cominus, salua nobis pace, spectare; & mihi optabilis fuisset dulcedinis huius experientia, dum ACADEMIAE HVIVS regimen

men pariter PATRVM suffragio ac legum dictamine in me devotum alii Ordinis Nostri membro relinquere mihi licuisset, quem maiorem utilitatis publicae autorem & amabiliorem statorem agnoscere potuisset ACADEMIA KILONIENSIS. Sed cum fatis pariter ac legibus parendum, statim ex quo, vt vidistis, MAGNIFICVS EXPRORECTOR multis ex nominibus mihi carus atque venerabilis, ^{a)} solemnem inuestitura more maiorum peracta, tradidit fascēs Academicos, omnem eo intendam curam, vt in publicis consiliis, in omni reipublicae gerendae parte recte & fideliter agam, & ea, quae fidei meae sint credita, decretis atque exemplo curem, probe nimirum intelligens, si quis sese Magistratum praebere velit, non legibus solum, sed alligatum profiteri oportere, nec suam potestatem sua libidine sed populi utilitate & reipublicae formula metiri. ^{b)} Graue quidem illud munus est, quod summe Venerandus COLLEGA non minori cum laude, quam felici successu totiusque ACADEMIAE plausu hucusque gessit. Et ardua via est, scio & fateor, periculi & sollicitudinis plena, qua boni morum rectoris legumque antistitis laus petitur. Sed faciliorem huius itineris decursum efficietis, PATRES VENERANDI, quibuscum arcto muneris collegique vinculo coniungor, si vos nobis monitores & comites fideles praebueritis. Deinde imbecillitatem meam firmare, animum erigere atque incitare potest omnium maxime iucundissima illa cogitatio, iam nos non incidisse in querenda illa ciuitatis tempora, quibus, vt olim in ROMANORVM ciuitate ante leges latas, omnes lites|controuersiaeque ex iudicis arbitrio siue dictamine, seu, si magis placeat, ex paterno iudicis iudicio sane lubrico

^{a)} Scilicet V. S. V. IOANNES CASPARVS VELTHVSEN cuius euocationem in Academiam Helmsladensem amicitiae causa valde doleo, Pro-

rectoris dignitatem per hyemem gesserat, mihi que imposuerat.

^{b)} GERARDI NOOBT Oratio de iure summi imperii.

brico sunt dirimendae. c) In CICERONIS *de legibus* libris cum multa sint, quae ad ciuitatis rationem intelligendam ornandamque pertineant, habeantque rerum publicarum rectoribus proficuum admonitionem, d) tum recte obseruatum est; nihil tam aptum esse ad ius conditionemque naturae, quam LEGEM & IMPERIVM, sine quo nec domus ulla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus potest. Nam & hic Deo paret, & huic obediunt maria terraeque, & hominum vita iussis supremae legis obtemperat. Neque nostra respublica litteraria vago atque incerto iudicis arbitrio regitur. Habemus regiminis Academici formulam IMPERATORIA & REGIA autoritate stabilitam, qua Magistratus & Ciues Academici sancte obstringuntur. Et in foro Academico obseruanda sunt iura Germanica vniuersalia peregrina aequae ac innata, & particularia, quae ob id ipsum a Regimine Regio Magistratui Academico subinde mittuntur notabili exemplo, processum Academicum neuiquam esse, vt dicunt, tumultuarium, & iurisdictionem non in solius Prorectoris, vel eius amicorum manu esse positam. Insuper Sapientissimus REX, & ILLE, CUI curam Academiae demandauit, ad quem consilia & incepta nostra referre debemus, ad leges & iura, quibus omnis securitas & certa rerum possessio & commodorum incrementa nituntur, animos dudum conuerterunt, & disciplinae Academicae decretis salutaribus & exemplo sancientiae curam habuerunt. Attamen facile intelligitur, non omnia humanis legibus adeo exhauriri posse, vt non plurima supersint, quae ex legibus aequitatis & honestatis naturalis sint decidenda

c) ADRIANI STEGERI *diff. de Legge Tribunicia & inde nato iure incerto ad L. 2. §. 3. D. de O. Iur. Lips. 1736.* IOAN. GOTL. HEINECCIUS *hi-*

stor. iur. p. 15. IOAN. SAI. BRUNN-
QVELLI *histor. iur. p. 34.*

d) *Libr. III. Cap. I. de LL.*

denda, vel iudicis conscientiae relinquenda. Viderunt huma-
 nae legislationis insufficientiam iam veteres clari legum interpre-
 tes. *Non possunt omnes*, ait IULIANVS, *articuli sigillatim aut legibus aut*
Senatus-Consultis comprehendendi. e) Eadem ex ratione idem, alio loco
 f) docet: *de quibus causis scriptis legibus non utimur, id custodiri oportere,*
quod moribus & consuetudine introductum est, & si qua in re hoc de-
scerret, tunc quod proximum & consequens ei est. Sed in aequitatis &
 honestatis via vel demonstranda, vel ingredienda facile a recto
 cursu aberrare vides etiam, qui virtutis nomen carum habent,
 prout vel a communi nationum vel suae naturae ingenio, morum,
 temperamenti, viuendi & sentiendi ratione afficiuntur. Pro-
 inde cum in fuscipienda Magistratus prouincia nefasse videatur,
 de alia re dicere, quam de iure ipso & de rebus ad iurispruden-
 tiam pertinentibus, commode videretur disputare, pace VESTRA,
 AUDITORES, *de DECISIONE CAUSARVM EX LEGIBVS AE-*
QVI ET BONI. Qua meditatione, spero, me affecuturum, vt
 animos VESTROS non difficulter teneam, dum veram honesta-
 tis & aequitatis viam demonstrare conatus sim, quae & a Ma-
 gistratu Academico in legibus tum ferendis, tum interpretandis,
 ac in causis legibus non definitis decidendis saepissime est cal-
 canda. Sed nihil aliud mihi hodie consequi licebit, quam quod-
 dam de iis rebus iudicium, quibus iusti & aequi iudicis laus pa-
 retur, nec quicquam de meo praesidis seu Prorektoris officio,
 in hoc quidem genere possum polliceri, quam vt me regiae seu
 rectae viae ducem & comitem itineris non profus inutilem of-
 feram, PATRIBVS pariter ac Commilitonibus. Quae cum ita
 sint, AUDITORES, NOLITE expectare orationem, quae ora-
 toris titulum tueatur, sed quae istam aequitatis & honestatis
 viam, cuius comitem me sum professus, clare demonstrat, &
 ad eam ingrediendam, vos, potissimum, COMMILITONES
 OPTI-

e) L. 12. D. de LL.

f) L. 32. D. eod.

OPTIMI, & strenue perfequendam amanter cohortetur. Quod Deus bene vertat: AUDITORES HUMANISSIMI, linguis atque animis fauete.

At dum aequitatis vsum perpendo, dum praeclara illius elogia, quibus bona fides in legibus & iure canonico nominatim nunc manna, nunc cibus, qui custodiebatur cum virga Aaronis in arca foederis, nunc oleum vulnere istius Samaritani infusum vocatur, ^{g)} revoluo; in mentem mihi venit antiquitatem Romanam optime, si quid videam, aequitatis laudes concelebasse. Finxere Quirites aequitatis Deam Ioui assidentem. Item in numismatibus pluribus adumbratur aequitas simulacro virginis graciosae, capillis religatis, dextra bilancem & sinistra perticam mensurariam, vel subinde copiae cornu tenentis. ^{h)} Talia arma scilicet eo gerebat sine, ut istius commoda exhiberentur; siquidem spicae ex bilance confurgentes vberima aequitatis emolumenta designabant. Et recte tanta reverentia atque religione utebantur veteres Romani in laudanda aequitate. Nam summam habet commendationem ab utilitate, quam singulis ciuibus non minus, quam publicae saluti praestat. Quid igitur? annon aequitas, quae & *bona fides* in legibus appellatur, virtus est, quae communem utilitatem ac singulorum commoda atque hominum aequalitatem nullo adeo iure cogente respicit? ⁱ⁾ Namque de aequitatis praestantia verba facturus illud inprimis, quod ad finem illius virtutis spectat generosum, silentio non inuoluam. Scilicet aequitatem, seu veram utilita-

B
tem,

^{g)} Can. IX. dist. XV.

^{h)} LVD. BEGERVS in thesauro Palatino & numismat. p. 47. 314. 318. 336. 342. GEORG. LVDOV. BOEMERI electa iur. ciuil. tom. I. Exercit.

X. §. I. p. 278. n. f. L. 29. §. 4. D. mandati, L. 57. D. de R. iur.

ⁱ⁾ KRESSII dist. de aequitate iuridica §. V. pag. 3. 4. CHRISTIANI THOMASII dist. de vsu practico & aequitate legis L. XIX. D. de R.

tem, quae nempe non prima fronte boni specie sese commendat, a tergo autem habet malum aliquod maius coniunctum nunquam ab honestate & pietate esse discernendam. Sola bona, quae honesta, sola honesta, quae pia — Et SOCRATEM hoc vel maxime amo; quod illum execratus est, qui utilitatem ab honestate primus seiunxerit. Inde claret, quanta religione in aequitate & utilitate tam publica, quam priuata aestimanda versandum sit iis, quibus de iure respondere permissum est. Nam ut contra aequitatis siue utilitatis regulas impingant necesse est, qui vel disciplinarum & morum notitia, rerum publicarum formula & iuris scientia non satis instructi vel hominum varias condiciones, factorum & delictorum naturam aut circumstantias haud meditantibus vel bonae fidei & sani iudicii non amantes, seu cupiditatibus suis abrepti in QUINTIVM, ut CICERO ait, aequum putent, quod iniquum statuunt in MEVIVM. ^{l)} Etenim recte affirmat ALPHENVS ICTus, ius & ita similiter aequitatem in causa seu in facto esse positam. ^{m)} Quid inde mirum, multas esse aequitatis falsae seu apparentis species, puta nimirum *cerebrinam, simulatam, superstitiosam, embusasticam*? Quare si quis inter vos, COMMILITONES, ita erecti & elegantis est ingenii, ut de decisione causarum ex aequitatis praeceptis prudenter iudicare posse cupiat, ei auctor sum, ut ante, quam aequitatis dictamina ad usum conferat, utilitatem publicam, quae semper potior est, aequae ac priuatam, nec non honestatem & rerum publicarum finem, curiose ac diligenter cognoscat, neque eam ex spuris proprii cerebri visionibus, neque ex vaga & lubrica sui ipsius conscientia, neque fucata pietate; sed potius ex genuinis prudentiae ciuilibus fontibus iam supra a nobis laudatis,

^{l)} CHRISTIANI THOMASII diff. VLR. ab HARDENBERG siue KRESSI diff. de aequitate §. 13. pap. 11. 12.

^{m)} L. 52. D. de O. & A. §. 8.

laudatis, religiose reperire conetur. Iam haec sine dubio fecum reputavit illustris GRIEBNERVS ⁿ⁾ inquires scilicet: *Qui aequitati iudicantium causas permitti citra legum etiam normam posse sibi persuadent, meminisse debebant in tanta hominum dissentendi libidine & animorum inconstantia ac mutabilitate vix contingere posse, ut omnibus eadem aequa, & iniqua videantur.* Similiter aequitatem non sua laude nec vtilitate plane destitutam censet celeberrimus Lipsium antecessor CAROLVS FERDINANDVS HOMMEL *in apologia pro summo iure contra aequitatis defensores.* ^{o)} Potius demonstravit eos, qui vagam & incertam aequitatem constantiae iuris clari & indubitati anteponunt, dum inferuire student singulorum vtilitati, publicam, & ipsam adeo pietatem laedere. Hinc non excusandus videtur raptus Sabinarum autoritate illius gentis Romanae Satoris perpetratus, quanquam calliditatis laudem, si qua illa est, in hac re adornanda ROMVLO minime negamus, qui vt facinus illud strenue auderet fortissimus quisque, praemium magis populo rudi acceptum polliceri sane non potuit, itemque hoc vel vnico flagitio populum saepe in aestuante affectuum tumultu nutantem obligavit, vt exinde imminens bellum eo melius toleretur. Qua de re egregie, vt opinor, cecinit PROPERTIVS ROMVLVM iniustitiae atque iniquitatis reum accusans:

— — Tu criminis auctor
 Nutritu duro ROMVLE lacte lupae,
 Tu rapere intastas docuisti impune Sabinas,
 Per te nunc ROMAE quidlibet audet amor. ^{p)}

B 2

Egre-

ⁿ⁾ In diss. de iure incerto ex dubia legum, quibus utimur, autoritate oriundo habita Viteb. 1715. §. 2. ZACHAR. HARTMANN (resp. FRANGEN) diss. de aequitate iuridica. Kiliae 1730. §. 3. p. 9.

^{o)} prodit Lipsiae 1751.

^{p)} L. II. Eleg. 6. v. 19. add. OVID. Fastor. II. verl. 431. CHRIST. THOMASIVS de nascis iurisprudentiae ante Iustinianaeae pag. 130. FRAN-

Egregie igitur falluntur, qui cum FRIDERICO GLADOVIO & aliis, qui ad excusandum ROMVLI facinus ad necessitatem & utilitatem spuriam sane provocant, summum iuris naturalis praeceptum esse, dicunt, vt ea agamus, quae ad nostram utilitatem promovendam pertineant. Vera enim rerum publicarum vtilitas non in regnandi cupiditate, qua ROMVLVS flagrabat, sed in eo consistit, vt commoda & tranquillitas singulorum ciuium pro varia vniuscuiusque conditione parentur: *q*) in eo porro, ut pudor & pietas cocant, ille honestati obsequium non neget, haec Deo reuerentiam non subripiat, & vt ex vtroque hoc nexu tum inter homines infamiae nota laborans coercetur inuerecundia, tum erga SUPREMVM NVMEN temeritas, quae grauiorem adhuc expectat vindictam. Quis igitur, qui non videat, qui non profiteatur, ROMVLVM inconconsulta temeritate in deducenda colonia, quae a NVMITORE pecunia, armis, frumento, mancipiis & iumentis onerariis instruebatur, feminas neglexisse, illumque deinde in correctione temeritatis suae, humanitatis, honestatis & societatis leges impudentissime violasse, neque parum abuisse, quin istis taedis vniuersa ciuitas Romulea conflagrasset. Ita omnia omnibus licebunt ad conflagrandam cerebrinam suam vtilitatem. *r*) Talibus argumentis omnis certa rerum commodorumque possessio ambigua foret atque incerta & hominum ingenia ad iniurias, fraudes, verbo ad ius evertendum traherentur. Sed in istius antiquitatis aemulationem non inuasit posterior aetas ope, consilio, fide, ac amore eorum, quos aetas superior iniustitia & temeritate & morum rusticitate debellauerat, indigens.

Iam

GISCI BVDDAEI Spec. Iurispr. Hist. §. 6. IOAN. GEORG. SCHERZII diss. de rapto Sabinarum §. 14.

q) EYTROPIVS histor. Rom. libr. I. CONRING de republica antiqua vet.

Germanor. §. 3. AVGVSTINVS de ciuit. Dei L. II. c. 17.

r) GEBAVERI Romulus variis observationibus illustratus §. 6. 7. in eiusd. Exercit. Tom. I. pag. 21. 22.

*Iam noua Progenies coelo demittitur alto,
Alter ab integro rerum mihi nascitur ordo.*

Coeperunt nempe ROMANI sago togaque in paucis clarissimi victoriae ferociam mansuetudine emendare, vsurpationis odium, & tristem infelicitatis opinionem legibus ac institutis, honestate, pietate & utilitate, verbo aequitate insignibus extinguere, probe intelligentes, humanitatis aequae ac religionis mysteriis humana pectora obstringi & hac mutua necessitudine neque obsequium sine improbitatis vitio relinqui, neque seruitium sine perduellionis nota recusari. ¹⁾ Agnita ergo subinde est aequitas legibus, Senatus consultis, Constitutionibus principum: eamque nominatim tuiti sunt PRAETORES, aequitatis naturalis custodes, perinde ac IURECONSULTI veteris iuris & aequitatis optimi censores, ²⁾ in aestimandis his, quae in iuris gentium conuentionibus ex honesto & aequo par erat praestare. Qua de re in ornanda GALLI A QVILII Iureconsulti perfecti memoria CICERONI nefas visum, pro concione aliam virtutem ei dare, quam quod aequitatis quaestionem nunquam a iure ciuili seiunxerit. ³⁾ Quidni merito laetamur & amplissimo Iureconsultorum honori tribuimus, egregiam verae aequitatis dignitatem quocunque aeuo imperaturam per Iureconsultos felici fato non sine summo studio tum legibus dandis vel reformandis, tum illarum obscuritatem interpretatione tollendo, tum denique causis, legum oraculis obmutescentibus, ex prudenti boni viri arbitrio decidendis excultam, nec sine ingenti gloria esse propagatam?

Possent omnino reipublicae, me quidem iudice, sine consultis patrum, legibus, & aere fixis iuribus prudenter administrari, modo iudices omnes, CICERONE suadente ⁴⁾, quan-

B 3

tum

¹⁾ Briefe des Grafen von Chesterfield etc. Th. I. S. 49.

²⁾ RYCHEJI diff. sub praefidio Cortii habita, vindiciae praetoris ac iuris honorarii, IOAN. AVGVST. BA-

CHII, historia iurisprud. Roman. L. II, cap. II. §. 9. p. 211. 212. seq.

³⁾ in Oratione pro Caecinna v. 27.

⁴⁾ de officiis III. 29.

tum possunt, sequerentur naturam, id est, in exequendis officiis erga alios ex norma legum naturalium agerent citra respectum ad alterius ius perfectum, & ex bona fide siue ex aequo & bono praestarent, quae par sunt, & prouincias suas ita caras haberent, vt suam quisque domum, dulcesque penates. Nunc autem, cum iudicium animos semper torqueat ac dilaniet inuidia proprii commodi, propriae utilitatis cura; cum illos foueat quandoque extollatque recens repertarum utilitatum felix superbia: principes & rerumpublicarum autores iudicium vagum atque incertum arbitrium legibus ex intimis aequitatis seu utilitatis atque honestatis penetralibus deductis moderare & gloriae perpetuae patrimonium sibi quaerere contenderunt. Proinde vbi Deo ita visum, vt gubernacula reipublicae quis capiat, non nisi ex reipublicae formula, populi moribus, temporum ratione, honestatis, decori, verbo ex praeceptis non fucatae utilitatis, siue pietatis & humanitatis distamine, vna mentis contentioae ediscat domus cuiusque & ordinum singulorum iura, quomodo sint copulanda, quid iis boni sit, quid aegrotet, quae bonorum praesidia, actionum remedia integritati & utilitati publicae inseruiant. *) Habent sane principes & magistratus pulcherrimam legislationis ex aequitate disciplinam artis vt maximae ita etiam difficillimae in exemplis Romanae antiquitatis. Priori enim Romuleae aetati, quae in barbariem deflexerat, in quo ea Quiritium sapientia, quam admiramur, sub duro cortice latuit, maiorem vim pallido aspectu explicans, successit olim non hispida quidem ac ferox, sed mitis ac decora pietatis, honestatis siue aequitatis adminiculis ornata. Scilicet illi, quibus reipublicae cura erat commissa, non solum, quod merito in viris prudentia & sapientia claris praecipuum habetur, animi magnitudine

*) DE HARDENBERG s. KRESS diff. de aequitate iuridica C. III. tot. pag. 51. sq.

tudine popularium indigentiam & necessitates leuabant; sed eadem triumphali aequitatis norma, qua non ad captiuitatem cogebant, sed ad humanitatem mollebant devictos populos, totius fere terrarum orbis imperium sunt assecuti. Haec prima professio de legibus urbem recenter conditam regendi, non quidem in verbis, sed in pectore & factis fuit NUMAE POMPILII viri, LIVIO, ¹⁾ PLVTARCHO & DYONISIO ²⁾ testibus, omnis diuini atque humani iuris, vt in illa aetate quisquam esse poterat, consultissimi, iustitiae & religione inclyti: primam eamque summam legem sibi constituerat, gentem feroci bello assuetam ad pacis artes traducere; alteram, vt omnia consilia, instituta & decreta ab illa reipublicae restitutione, id est a pietate, felicitate vniuersorum & honestate seu ab aequitate ducerentur. Et cum probe intelligeret, talem fere ciuitatem esse, quales sunt leges, quibus aequitas est descripta, siue omnem securitatem & aequitatem potissimum legibus niti, ad leges & iura animum conuertit. Ita initium aequissimae legislationis factum a reipublicae summa, RELIGIONE scilicet, *quam caste & diligenter ab omnibus coli uolebat*, cuius mysteriis & secretis artibus AEGYPTIORVM, PERSARVM, MEDORVM more, gentem suam optime moderari sensit. Quod ad ciuilia eius instituta autem attinet, aequitatis laude ductus reverentiam erga maiorum instituta publica ostendens, totam veterem reipublicae formulam & ordinum iura intacta declarabat, & ideo omni nouandi metu sublato, orationis benignitate pariter ac morum factorumque probitate & integritate omnes in firmiorem imperii securitatem adigebat & retinebat, memor dicti TACITI illius: plus interdum valere bonos mores, quam alias bonas leges, & principis curam inter leges & mores sollicite esse dispertiendam. ^{aa)} Eo omnem magistratus

¹⁾ L. I. c. 18. OVIDII Metamorph.
L. XV. v. I. & 479.

²⁾ L. II. c. 62.

^{aa)} GEBAVERI NUMA POMPI-

gistratus sui curam adhibebat, vt pacis artes, agriculturam nominatim & rem pecuariam genti suae commendaret & vt legibus ad populi genium accomodatis iura patriae potestatis, conubiorum, & imperii herilis adornaret. Huius principis vere sapientis, id est iustitiae & aequitatis amantis vestigia omnes fere legum Romanarum autores, principes pariter ac Iureconfulti, crudeli ac scelerata TARQUINII tyrannide sublata, ac libidinoso Decemviro um imperio expulso, presserunt in firmanda vel augenda imperii salute & gloria, in vtilitatis ratione scilicet ducentes, religionem, libertatem, vim legum, fidem publicam & litteras, quae maxime ad decus ex pietate, sapientia & honestate valent comparandum. Ergo CLAUDII TRIPHONII ICI PAPINIANO aequalis sententia erat; bonam fidem, quae in contractibus exigitur, aequitatem summam desiderare. *bb)* Et CICERO in aureo ad TREBATIVM TESTAM Topicorum libello *cc)* persecuturus ea, quae ICI in consilium & rempublicam adhibiti ex bona fide exposuerint, inquit: *Illi dolum malum, illi fidem bonam, illi aequum bonum, illi quid socium socio, quid eum, qui negotia aliena curasset, ei, cuius ea negotia fuissent, quid eum, qui mandasset, eumque, cui mandatum esset, alterum alteri praefare oporteret tradiderunt.* Inde illi iustitiae Antistites cum stoicis, e quorum intimis philosophiae penetralibus saluberrima aequitatis & virtutis praecepta in ICTorum pectora excurrerant, *sola bona reputabant, quae honesta.* Inde aliter quam per virtutem, probitatem & aequitatem, quas subinde in responsis commendabant, nec veram civium vtilitatem, nec veram patriae gloriam defendi ac teneri credebant. Operae pretium sane est audire, quae

LIVS variis obser. vot. illustratus in eiusd. exercitationib. Tom. p. 27. sq.
bb) L. 31 D. deposit. GVILIELMI MARANI tract. ad h. Leg. qui est inter ipsius tractatus iur. civil.

Tom. II. oper. pag. 122. GEORGIYD. BOEHEMERI electa iur. civil. Exercit. X. p. 276. sq.
cc) CICERO de officiis Lib. III. cap. VII. SENECA epistol. 74.

quae PAPINIANI professio erat de Iureconsultorum viuendi & agendi ratione *dd)*: quae facta laedunt, inquit ille, pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & vt, generaliter dixerim, contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est. Immo, quidquid erat huius professionis, id totum fuisse ab intimo pectoris sensu ductum factis comprobauerunt. Erant enim alienissimi a more nostra aetate a viris potentibus vsurpato, vt loquerentur magnas sententias, minutos autem sensus premerent & mox sordide factis proderent. Hinc illa prope seges consiliorum & decisionum ex regulis honesti, aequi & boni nata est, quae prouida THEODOSII & IVSTINIANI cura ad maturitatem optatam peruenit. *ee)* O Salubres iustitiae sacerdotes optimis exemplis! quae etiam tum adhuc, cum de republica Romanorum dicendum esset:

vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras,
 pudorem seueritatis nis adeo incutiebant, ad quos rerum summa erat translata, cum libertatem, vt longe iam ante prospexerat POLYBIUS, amplius ferre non possent corrupti mores. Scilicet inde optarunt Imperatores, vt & illorum constitutiones ratione humanitatis & aequitatis seu utilitate publica essent commendabiles, prudentes viros saepe ob id ipsum consulentes. Vnum audisse non piguerit IVSTINIANVM: *Nec enim erubescimus si quid a nobis melius, quam primo dixerimus, inuentum fuerit, id ipsum sancire nouoque emendare. priora cogitata e nostra penu in melius reformare, nec expectare, DVM AB ALIIS ADMONEREMVR.* Itemque de ALEXANDRO SEVERO accepimus, quod nullam constitutionem sanciuerit sine consilio viginti iurisperitorum. *ff)* Con-

C
 sepulta

dd) L. 15 D. de Codit. inst.
ee) Bestii oratio de aequitate legum Romanarum. L. 1. §. 3 D. de periculo & commod. reuend. L. 14 §. 1. L. 42 D. de R. N. L. 197. D. de R. Iur. ECKHARDI hermeneut. iur. c. 10.

§. 135. p. 103. sq. CRELLII obseruationes de sermone maritali cum uxore testamenti faciendi causa ad L. 3. D. si quis aliqui testat. prohibuer.
ff) KRESS f. ab HARDENBERG de aequitate iuridica C. III. §. IV. p. 53.

sepulta tandem Romanorum potentia & illi tamen populi morum rusticitate potius, quam humanitatis officiis clari, qui barbaris quidem sed victricibus copiis atque armis Quiritium imperium devastabant, Romanam iurisprudentiam humanitate & aequitate insignem hereditatis quasi iure accipientes prudenti sane & aequo consilio non solum subactis prouinciis iura innata reliquerunt, sed etiam nouarum rerum excogitationes benignitatis & aequitatis beneficiis commendabiles reddiderunt. Legitimos orationis fines sane longe excurreret omnium rerum recensio, quibus a *LONGOBARDORVM* aliarumque gentium ducibus feuda, quasi oportuna captandae beneuolentiae & mutui auxilii parandi instrumenta, aequitatis & vtilitatis publicae praefidia atque adiumenta sunt comparata. *gg*) Nec minorem principum vtilitatis publicae & aequitatis curam in ferendis legibus ad subleuanda ciuium vndecunque laborantium mala & ad ornandam patriam, interioremque prudentiam explicauit *THEMIS GERMANICA*. Non dicam, quanta sit in *GERMANORVM* legibus ac institutis in conseruando ciuium & gentium nobilitate conspicuarum patrimonio mira ac plane singularis cura; quanta in contractibus ineundis castitas ac religio; quanta in determinandis humanitatis officiis benignitas; quanta in exercendis iudiciis grauitas; quanta in criminum extirpatione feueritas; quanta diuersorum in republica ordinum conspiratio, eo magis publicis commodis proficua, quo magis partes alias dissimiles amice ac perfecte componit. Hoc vel unicum tantum monebo, certe iuris Saxonici & Cimbrici autores, vt in multis capitibus, ita nominatim in doctrina de testium fide & habilitate ex summae aequitatis praeceptis arbitrio iudicantium non adeo fauentes fuisse, quam peregrini iuris statores; potius regulas accuratas

gg) IOSEPHI AVRELLI DE IANVARIO antecessoris Neapolitani oratio de iure feudali.

tas ex praesumptione quidem formasse, ad quos testium habitas est examinanda. Id quod optime evicit celeberrimus DREYERVS magni nominis Ictus in dissertatione de cespitalitatis requisito in testibus habilibus. *bb*) Ad illam curam veram utilitatem ex legum aequitate percipiendi magnificos sensus formarunt nostra quoque aetate VIRI FOEMINAEQVE PRINCIPES diuino quodam instinctu acti, Astraeamque virginem terram supientem e coelo reduxerunt; quorum tamen laudes celebrare verecundia nostra ac instituti ratio prohibent.

At quoties ad populi cuiusdam ortus progressusque animum adiecerim & vnde imperium, dignitatem ac virtutis gloriam acceperit, cogitaverim, semper sum arbitratus, multum quidem fortunae, multum iuris legumque, vt antea dixi, aequitati, plus autem legum religioni siue sanctitati atque seueritati erga reipublicae admouere & faevam ac intempestiuam in coercendo adhibere indulgentiam, quid aliud est, quam in alieno pasce- re, & iniuriam publicam in patriam & ciuium salutem comit- tere? Sapienter, si quid iudicare possim, inquit CICERO in oratione pro Caecinna; *quod est ius civile? quod neque insecti gratia, neque perfringi potentia, neque adulterari pecunia possit. Quod si non modo oppressum, sed etiam desertum aut negligentius obseruatum erit, nihil est, quod quisquam habere sibi certum, aut a patre accepturum, aut relicturum liberis arbitretur.* *ll*) Proinde cum leges custodibus aequae opus habent ac defensoribus, semper vbi legis sententia clara & in-

C 2

dubi-

bb) IO. CAR. HENR. DREYER diff. juris Germanici priuati de cespitalitatis requisito in testibus habilibus, von Zengen, die mit unbeweglichen Gütern angefaßten seyn müssen ic. Kil. 1749.

ii) Optime veritatem huius sententiae euincit historia HENRICI VII, Re-

gis angliae, de qua egit LITTLETON in seiner Geschichte von England in einer Folge von Briefen an seinen Sohn. Th. I. Br. VI. S. 283. u. f.

ll) IOH. LVD. ERNESTI PYTTMANNI progr. de arbitrio iudicis e foro iudicis que elimando. Lips. 1771.

dubitata adfit, non confugiendum est ad interpretationem ex aequitate cerebrina petitam. ^{mm)} Nam ista, quam supra laudauimus, aequitas, quae honestate & vtilitate nititur, legi certae inferuire, nec vlllo modo ab eius sententia debet deflectere. ⁿⁿ⁾ Recte monet PAVLVS ICTus, ^{oo)} minime sunt mutanda, quae interpretationem certam semper habuerunt. Itemque CALLISTRATVS, in cognoscendo, inquit, neque excandescere aduersus eos, quos malos putat iudex, neque precibus calamitosorum illacrimari oportet. Id enim non est constantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit. Et summatim ita ius reddere debet, vt auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat. ^{pp)} Quare SOLON interrogatus olim, quam demum rempublicam optime constitutam censeret? eam, sapienter inquebat, in qua ciues Magistratui, magistratus autem legibus constanter obtemperant. ^{qq)} Nam quoties lex, quanquam dura & ratione destituta videatur, clare intelligi possit, nobis sola obsequii gloria relicta, nec permiffum est iuris placita vel Themidem ipsam obtorto quasi collo ad incertum saepe rationis tribunal rapere aut leges callida interpretatione eludere. *Serui legum sumus*, ait CICERO pro CLVENTIO ^{rr)} vt liberi esse possimus. Quae cum ita sese habeant, neque vanae opinionis leuitatem, aut stultam iuris scripti admirationem, plus quam veram vtilitatem & aequitatem publicam valuisse putamus apud CYRI pueri adhuc paedagogum, qui, vt XENOPHON tradidit, illud optimum corculum propte-

^{mm)} AVGVSTINI DE BALTHASAR oratio de aequitate iudicis cerebrina iustitiae peste. Grippiswaldi 1753. MEVIUS ad Ius Lubec. P. II. T. 2. a. 12. 155 sq.

ⁿⁿ⁾ O. C. I. P. I. T. 13. §. I.

^{oo)} L. 23. D. de Legib.

^{pp)} GOTTFRIED MASCOVII epistola de ingenio iudicis. Caeterum fuerunt, vt hoc obiter moneam, qui meliorem huius legis expositionem

tentauerint, vt obseruat CORNEL. V. BYNKERHOECK obs. iur. civ. c. 27. ABR. WIELINGIUS in lect. Iur. Ciuil. Libr. II. c. 32.

^{qq)} CHRIST. GOTTH. AVERBACH s. CHRIST. HENR. BREVNING specimen continens caput iuris controversum de pugna inter aequitatem cum iustitia. Lipsiae 1766.

^{rr)} Cap. 53.

propterea, quod in iudicando pueros iurisdictioni puerili suae, vt iustitiae maturior affuesceret, commissos, aequitatis apparentis imagine ductus a clara lege decesserit, ferula castigauit seuerè simul admonens, *pronuntianda, non quae iudici aequa videantur, sed quae legibus sunt consentanea.* Scilicet contigerat, vt vnus puerorum, qui CYRI illius foro subessent, proceris quidem habitus, cui tunica admodum erat breuis, minori, qui longo vteretur vestimento, hoc sibi magis aptum subtraxisset, suamque tunicam breuiorem clam in prioris vestimenti locum deposuisset. Qua fraude detecta & ad CYRVM delata, ille, contra claram legem, vt *nemini suum inuito auferretur*, pronuntiauerit, VT QVISQVE VESTEM SVO CORPORI APTAM RETINERET. Similiter cerebrina seu enthusiastica sane eorum est aequitas, qui superstitione iuridica ducti DIVINO adeo NUMINI gratificari putantes priuilegia admodum grauiam piis caussis concessa liberali interpretatione ita extendunt, vt ius priuatis hominibus acquisitum quam maxime inde laedatur. ⁵⁵⁾ Attamen quanta arti, quam profitemur, laus est ab obsequio, siue ab exacta legis certae & iuris indubitati executione, tanta ei etiam venit ab aequitate in interpretatione eorum, quae in iure nostro pugnantes, incerta sunt atque ambigua, quae ingenii hominum ad iniurias, ad fraudes, ad seueritatem nimiam & duritiem, verbo ad humanitatem ac vtilitatem tum totius ciuitatis, tum singulorum ciuium euertendam saepissime trahuntur. Non multus atque verbosus ero in facienda fide rei certae & liquidae. Quis quaeso, ignorat, iurisprudentiam contineri partim rerum & vtilitatum discrimine, partim verborum legalium interpretatione? Nonne, si obscura sit loquentis siue legislato-

C 3

ris

⁵⁵⁾ TIRAQUELLVS de priuilegiis
piarum causarum, OTTO RECHEN-

BERG de eo, quod in piis caussis im-
pium est.

ris mens, quid senserit ex dictis expiscari cogimur. ²¹⁾ In his & similibus caussis non rigorem iuris ubiuis sectari, se iustitiae potius, aequitatisque quam stricti iuris habere rationem decet, uti rescripsere CONSTANTINVS & LICINIUS Imperatores. ²²⁾ Id, quod CELSVS Ictus ita exprimit: *semper in fide, id est, in promissis prior & potentior est, quam vox, mens dicentis.* Quodsi ergo respublica siue, quod idem est, salus ciuium vna est in rebus humanis magna, vna digna, ad quam omnia nostra, omnes actiones, omnesque meditationes referantur; quodsi verum est, quod negari nequit, sapientissimorum populorum instituta atque leges maximam habuisse commendationem ab honestate & pietate, verbo ab aequitate siue utilitate; quodsi humanitas non solum ab ipsis legum auctoribus magis, quam nimia seueritas commendatur, ²³⁾ sed etiam agnita est & comprobata exemplo & factis tum antiquitatis, tum legibus, senatus consultis, principum constitutionibus, praetorum edictis, iureconsultorum responsis; quodsi nempe is vir bonus est, iudice CICERONE ²⁴⁾, qui quantum potest, sequitur naturam, optimam recte viuendi rationem, siue qui ea praestat, quae ex aequo & bono praestare fas est: quidni & nos legum non tantum custodes, sed etiam interpretes praetorum exemplo ius reddere possumus iis, qui ius suum persequuntur, ex legibus, deinde ex moribus, & in iis rebus, vbi vel incerta vel ambigua constituta sint, vel neque legibus neque moribus aliquid cautum receptumue sit, spretis verborum aucupis ex analogia & ex iure omnium gentium

²¹⁾ GERARDI NOODT oratio de ciuili prudentia.

²²⁾ L. 8. C. de iudic. IOANN. ZACHAR. HARTMANNI programma ad dissert. de AEQUITATE IVRIDICA. L. 7. in f. D. de supell. legat.

²³⁾ L. 14 §. 7. D. de religiosis: & sumptib. funer. L. 5. C. de bonis, quae

liberis & C. Nouell. 163. praef. c. 13. x. de offic. & potest. iudic. deleg. c. 5. x. de caus. possess. & propriet. c. 11. x. de probationib. Hoff. Landger O. P. II. Tit. 3. §. 3. THOMASIVS in den Noten zu Meichior Osse Testament P. II. c. 8. p. 406.

²⁴⁾ de offic. III. 17.

tium communi & naturali adeo aequitate siue ex LEGIBVS AE-
QVI & BONI? ^{yy)}

Certe quidem ad unum omnes, qui ea animi contentione
contra aequitatem agunt, ac si eam totam e foro iudicis que tru-
dere vellent, magis reuera peruersum aequitatis apparentis vsum,
quam illam, quae vtilitate & honestate nititur, accusantes, ve-
raeque aequitatis fines regunt, eo conspirant: primum, talem
esse ciuitatem, quales sunt leges, quibus aequitas descripta est;
deinde, in omnibus istis capitibus quae in legibus ambigua incer-
ta sunt & arbitrio iudicantium relicta, decisiones ex communi
iustitiae fonte scilicet ex *aequi & boni legibus* esse petendas. ^{zz)}
Ac primum inde; quis dubitet, in facti cognitione, si res sit
dubia, mitius esse iudicandum? ^{aaa)} Nam recte obseruat PA-
PINIANVS ^{bbb)}, facti quidem cognitionem esse in potestate iu-
dicantium, iuris autem auctoritatem non esse. Deinde cum

Nulla unquam de hominis morte cunctatio longa est;

IUVENAL. Sat. VI. v. 221.

maximopere laudandos cenfeo, qui in rebus criminalibus dubiis
omnium ciuium in genere quidem, aequitatis potius, quam
iuris stricti habent rationem. Appage immanitatis & nimiae
duritiei doctrinam, qua imperii reuerentia profanatur, qua hu-
manae coniunctionis vinculum soluitur. Recte ideo & lauda-
bili exemplo ARCADIVS & HONORIVS Imperatores A. A.
EVTYCHIANO rescriserunt ^{ccc)} vt Iudaeorum causas in iudi-
ciis Romanis agitatae ex legibus iuris communis sint dirimendae,
respu-

^{yy)} IOANN. AVGVST BACHII pro-
lusio de edicto prouinciali perpetuo.
IOANNIS LVDOV. CONRADI oratio
de iuris & aequitatis inter se consen-
su, in eiusdem opuscul. e iure ciuili
Tom. I. p. 318. sq.

^{zz)} HOMMEL pro iure summo con-

tra aequitatis defensores cap. VIII. p.
29—31.

^{aaa)} exemplum est in CICERONIS
orator. I. 38. in fine.

^{bbb)} L. 15. D. ad mancip. in fin. d.
L. 69. D. de Legib. 3.

^{ccc)} L. 8. C. de Iudaeis.

respuentes scilicet inmanem eorum sententiam, qui in rebus Iudaeorum non criminalibus tantum sed civilibus adeo diiudicandis omnia vago iudicantium arbitrio relinquere vellent, vel, vt quidam nouiori aetate somniarunt, aequitatis legibus, & ideo beneficiis iuris caeteris reipublicae ciuibus concessis, nimirum purgationi morae senatus consulto Velleiano & reliquis huius generis nuncium esse mittendum non dubitarint. *ddd*) Similiter a verborum significatione recedi oportet, cum manifestum sit, aliud sensisse legis autorem, & annuit certe doctrinae nostrae MARCELLVS Iureconsultus: *Etsi*, inquit, *nihil facile mutandum est ex solemnibus: tamen ubi aequitas euidentis poscit, subueniendum est.* *eee*) Nec minus in istis iudiciis, in quibus adderetur ex bona fide, vt SCAEVOLA pontifex dicere solebat, in tutelis, societatibus, mandatis, fidei commissis, quorum & olim benignior, siue ex aequitate erat interpretatio *fff*) nec multa in conuentionibus, in quibus, inter bonos bene agier oportet, quae aurea sunt CICERONIS verba *ggg*), verissima est TRYPHONII sententia, bonam fidem, quoniam & ipsa bonum & aequum sequitur, summam desiderare aequitatem *bbb*); atque ideo in talibus causis liberius & remissius iudicandum. Possent quoque declarare, quanta in praestandis remunerationibus benignitas, quanta in praemiis & commodis concedendis religio & aequitas sint adhibendae; adhibitis tamen remediis conseruandi in omnem luentum iura stricta & dura *iii*), nisi longius excurreret sermo

ddd) IOAN. IOD. BECK Tractatus de iuribus Iudaeor. vom Recht der Juden cap. IV. T. I. II. pag. 35. sqq. CHRIST. HARTM. SAMVEL GATZERT Tract. Iur. Germ. de iuribus Iudaeorum eorumque obligationibus praecipue parochialibus. Giss. 1771. §. 10. pag. 23. sq.

eee) L. 183. D. de R. I.

fff) L. 16. C. de Fideicom.

ggg) CICERO de amicis. c. 5.

bbb) L. 31. D. de pos.

iii) IVST. HENN. BOEHMERI diss. de iure fururo. ERIED. GOTTL. STRVVII s. PETR. CHRIST. DE FINCK diss. de clausulis reservationum & protestationum in conuentionibus priuatorum proficuis. Kil. 1742.

fermo & legitimos orationis fines excederet, si cuncta, quae ad acuitatis dignitatem ostendendam conferri possent, recenserem. Permissum quoque denique est non solum iudici, sed legibus etiam quibusdam iniunctum ^{III)}, more apud Romanos recepto ^{mm)} inter Partes litigantes, antequam iis potestas iuris experiundi permittatur, pacem siue amicabilem compositionem ex aequi, boni & honesti legibus tentare. Neque negari potest ad praecipua minuendarum in republica litium remedia pertinere tentamen concordiae inter litigantes, modo recte & serio non tratitiae a iudice instituat. ⁿⁿ⁾ Nam *legislatori, ut ANTONIVS DE GVEVARA* egregie obseruat, *circa amicitiam & concordiam magis, quam circa iustitiam studendum est.* ^{ooo)}

* * * * *

Operae pretium esse duxi, *AVDITORES*, exponere, quae prima mea in hoc magistratus Academici ingressu professio est de regiminis cuiuscunque & Academici etiam formula, quas mihi ipsi leges rempublicam nostram gerendi in hac celebritate sancio. Primam ideo ac summam legem mihi constitui leges nostras, quibus arcto iurisiurandi uinculo maxime inconstantiae ac perfidiae freno Religionis sacro quodam horrore sum adstrictus, sanctissime colere & a ciuibus etiam obseruari mem-

D

mor

^{III)} Constitution, wie die Prozesse in Pommern nach Sr. Majestät in Preussen vorgeschriebenen Verordnung in einem Jahr in allen Instanzen zu Ende gebracht werden sollen, quae prodit Berolini 1746. Claprotchs Entwurf eines Gesetzbuchs Th. I. Hauptst. 24. S. 210. f.
^{mm)} HEINECCIUS antiquit. Rom. Libr. IV. Tit. VI. §. 13. CICERO pro Quintio cap. XI. PETITVS in com.

mentario ad LL. Atticas Tom. III. iurispr. Rom. & Attic. L. IV. Tit. IV. pag. 423. sq.

ⁿⁿ⁾ CHRISTOPH. ANDR. MEYCKE dissert. sub praef. celeberr. DREYERII habita de tentamine concordiae inter litigantes optimo miruendarum litium remedio. Kil. 1748.

^{ooo)} ANTON. DE GVEVARA in Horol. princ. II. 38.

mor Populo Romano diu hanc fuisse reuerentiam ciuilis sapientiae, vt voluerit eam asseruari inter Deorum sacra & ceremonias, quia legibus detrahere auctoritatem, est vincula communis vitae laxare, soluere, abrumpere: alteram vt omnia, quae mea erunt, consilia, instituta, decreta in maximis, minimis rebus ab *AEQVO* & *BONO* hoc est a pietate, honestate & utilitate tum publica, tum priuata, vt a capite suo ducantur, vt nihil dissensionis inter linguam & mentem sit, vt quae sentiam, loquar, vt quae locutus sim, agam, ne multa, vt iis vniuersis cum isto principio perpetuus sine simulatione constet consensus.

At facite & *VOBIS* *COMMILITONES* aestumatissimi, vt *VOBIS* in mentem redeant, quae diximus supra, de virtutis, pietatis nimirum, honestatis & aequitatis laudibus. Cum enim rerum magnitudo & difficultas semper arcto vinculo copulatae incedant, vera ex legibus aequi & boni imperandi & administrandi rempublicam doctrina nullo modo inter otii oblectamenta paratur, sed discendi assiduitate & antiquitatis strenua meditatione. Quare agite, sicuti ars bella gerendi non demum in acie est discenda, sic in togata militia nostra ars aequi & boni meditatione, diligentia, atque ipsis denique moribus comparanda & in aciem reipublicae olim est decucenda. Certe nulla alia re, si quid videam, & ipsa *VESTRA*, *CIVES* *CARISSIMI*, commoda a nobis poterunt defendi, nec vera *VESTRA* gloria teneri, quam si & vos memores omnino aurei dicti illius *PAPINIANI* lurreconsulti, quae facta laedunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram (vt generatim dixerim) quae contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est; totam vitae vestrae rationem institutis secundum *LEGES* *HONESTI*, *AEQVI* ET *BONI*.

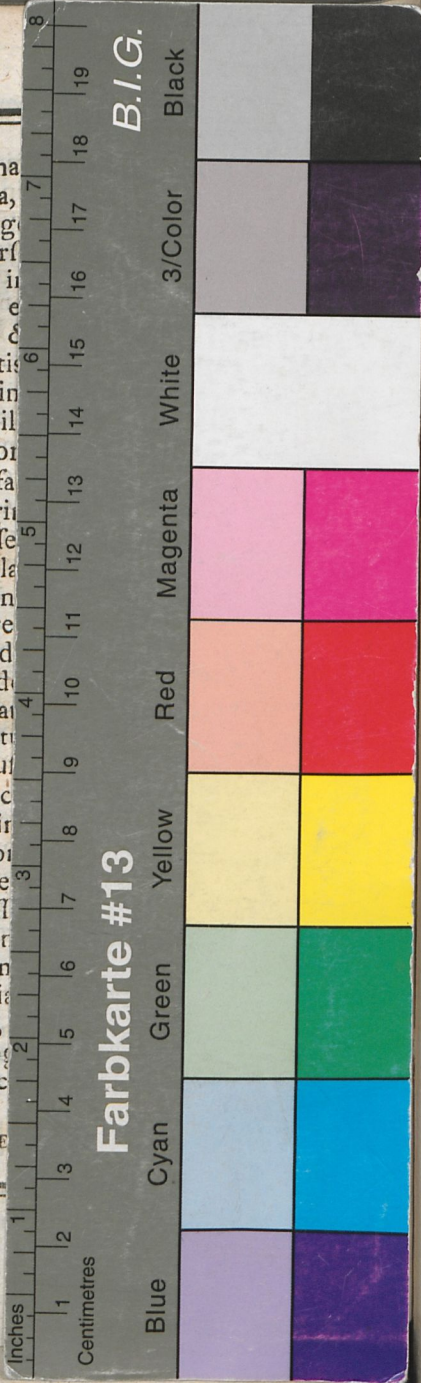
Kiel, Diss., 1777-1800

ULB Halle 3
002 513 005

f
5b.

16.
F. 16 num. 22.

1778, 3

17

IOANNIS DIETERICI MELLMANN D.

IVRIVM ANTECESSORIS ET ACADEMIAE KILONIENSIS

H. T.

PRORECTORIS

ADITIALIS ORATIO

DE

DECISIONE CAVSARVM
EX LEGIBVS AEQVI
ATQVE BONI

A. D. IV. APRILIS MDCC LXXVIII

IN

TEMPLO ACADEMICO

RECITATA.

KILONII ET HAMBVRGI APVD BOHNIVM,

LITTERIS MICH. FRIDER. BARTSCHII
ACAD. TYPOGR.

